

VEIKSMAŽODŽIO ŠAKNIES TRINARĖS INICIALĖS YPATUMAI

Irena KRUOPIENĖ

1. Įvadinės pastabos

1.1. Pabandžius tirti kurios nors kalbos garsinę raišką išsamiau, matyti, kad fonemos į didesnius kalbos vienetus jungiasi pagal griežtas fonotaktikos taisykles. Viena iš pagrindinių yra ta, kad nesandūrinio žodžio pradžios junginį gali sudaryti tik fonemos, turinčios tam tikrą fonologinių skirtumų minimumą (Bloomfield, 1935, 132; Trnka, 1936, 58). Šią taisyklę patvirtina lietuvių, latvių, anglų, vokiečių ir kitų kalbų pradinių junginių tyrimai (Pupkis, 1966a; 1966b; Rūke-Draviņa, 1970; Strimaitienė, 1974; 1981; Strimaitene, 1976; Petkevičienė, 1977; 1990; Karosienė, 1983; 2004; Šulce, 1993; Girdenis, 2003). Kadangi veiksmažodžio šaknies pradžia (inicialė) sutampa su nesandūrinio žodžio pradžia, tai ir čia turėtų galioti tie patys priebalsių jungimosi dėsniai. Kita vertus, vardažodžio šaknys savo fonotaktika gali skirtis nuo veiksmažodžio, nevienalytė ir paties veiksmažodžio šaknies sandara¹. Čia kiek plačiau norėtūsi aptarti veiksmažodžio šaknies daugianarę inicialę ir nustatyti priebalsių jungimosi galimybes, gautus duomenis palyginti su lietuvių ir latvių vardažodžio iniciale.

Pradiniai šaknies priebalsių deriniai pasirinkti dar ir dėl to, kad paprastai žodžio pradžia stabilesnė negu pabaiga – mažiau veikiama įvairių fonetinių veiksmų. Be to, žodžio pradžios skiemenys turi daugiausia informacijos komunikacijos procese (Rūke-Draviņa, 1970, 429). Tai ypač svarbu mokantis svetimos kalbos, kadangi keblumų vi suomet sudaro tie priebalsių junginiai, kurių nėra gimtojoje kalboje².

1.2. Kaip rodo J. Greenbergo (Grinberg, 1964, 61) tipologinė 104 kalbų priebalsių junginių analizė, paprastesnės priebalsių grupės yra dažnesnės negu sudėtingosios. Kitaip tariant, trinarės inicialės (CCC) retesnės už dvinarės (CC), o šios retesnės už

¹ Vardažodžių šaknis ištirta ir aprašyta Vidos Karosienės (2004) monografijoje, veiksmažodžio šaknies formalioji raiška analizuojama kai kuriuose šio straipsnio autorės darbuose (Kruopienė, 2000, 71–82; 2001, 67–82; 2002, 89–97).

² M. Strimaitienės (1998, 125–126) atliktas audicinis tyrimas rodo, kad anglų kalbai nebūdingus *stv-* ir *skl-* lietuviškuose žodžiuose *svėrti* ir *sklāstis* anglų ir amerikiečių informantai keitė garsais, kurie vartojami jų gimtojoje kalboje, pvz. *stv-* → *stv-*.

vienanarės (C) (Ševoroškin, 1963, 166–167, 169)³. Kaip šiuo požiūriu pasiskirsto lietuvių kalbos veiksmažodžio šaknys, koks trinarės inicialės produktyvumas, kaip tokios inicialės vartojamos tekstuose – tai dar keletas šiame straipsnyje gvildinamų klausimų.

1.3. Tyrimui panaudotos 1 085 sinchroniniu požiūriu pirminės veiksmažodžių šaknys⁴. Medžiaga rinkta iš „Dabartinės lietuvių kalbos žodyno“ (DLKŽ, 1993), taip pat naudotasi „Dabartinės lietuvių kalbos žodyno“ 5 kompiuteriniu leidimu (DLKŽ⁵) ir Vytauto Didžiojo universiteto Kompiuterinės lingvistikos centro sudarytu dabartinės lietuvių kalbos tekstynu (Tekstynas). Pavyzdžiai rinkti iš visų tekstyno dalių: periodikos, grožinės ir negrožinės literatūros, memuarų, filosofinės literatūros vertimų, LR Valstybinių dokumentų, Seimo stenogramų.

2. Trinarės inicialės sandara ir produktyvumas

2.1. Sugrupavus šaknis pagal morfonologinę sandarą matyti, kad trinarų junginių, vartojamų šaknies pradžioje, inventorius gana menkas. Čia galimos tik STR⁵ tipo priebalsių grupės, kur trečiąją nuo centro poziciją (C³) užima vienintelis pučiamasis priebalsis [s], antrąją (C²) – sprogstamieji [p], [t], [k], o arčiausiai prie balsio (C¹) būna balsingieji [r], [l], [v], [j] (žr. 1 lent.). Taigi iš viso trinarėse inicialėse panaudojamos aštuonios fonemos.

1 lentelė. Trinarės inicialės distribucija

S	T	R			
		r	l	v	j
	p	+ sprėndžia			+ spjáuana
s	t	+ striūga		+ stvēria	
	k	+ skreūnda	+ skleūdzia	+ skveūbia	

³ Rusų kalbos žodžio pradžioje gali būti vartojami ir keturnariai (CCCC) junginiai, pvz.: *встрѣтитъ* „susitikti, pasitikti“, *взглянутъ* „žvilgtelėti“, tačiau dauguma ne tik keturnarių, bet ir trinarų – susidaro dėl morfemų sandūros (Toporov, 1966, 124).

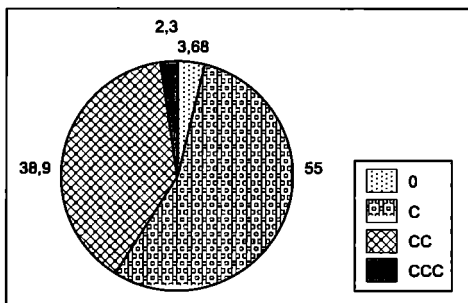
⁴ Dabartinės lietuvių kalbos požiūriu pirminiais laikomi darybos ir kaitybės priesagų neturintys veiksmažodžiai, kurių leksinis kamienas iš esmės sutampa su bendraties, esamojo ir būtojo kartinio laiko kamienais (Urbutis, 1978, 191). Kita vertus, veiksmažodžiai, turintys priesaginį elementą ne visose pagrindinėse formose, o tik bendratyje arba bendratyje ir būtajame laike, taip pat laikytini sinchroniškai pirminiais. Kitaip tariant, priesagos neturincios formos gali būti traktuojamos kaip neišvestinės, pvz.: *mýli* – *mýlėjo*, *mýlėti*; *māto* – *mātė*, *matýti* (Paulauskienė, 1971, 192).

⁵ Tarmėse, ypač skoliniuose, gali pasitaikyti ir kitokios struktūros pradinių junginių, pvz. *smradas* (Lazūnai), nors baltarusių kalboje irgi vyrauja STR tipas (Sudnik, 1972, 50, 80).

Jų deriniai sudaro septynis trinarus junginius, iš kurių trijuose pirmąją nuo centro poziciją užima balsingasis [r] – *spr-, str-, skr-*, dviejuose [v] – *stv-, skv-*. Balsingųjų [l] ir [j] distribucija menkesnė – jie vartojami tik po vieną kartą junginiuose *skl-* ir *spj-*. Iš sprogstamųjų poklasio (C² pozicija) [k] sudaro tris junginius: *skr-, skl-* ir *skv-*, o [p] ir [t] – po du: *spr-, spj-* ir *str-, stv-*.

Lietuvių kalbos vardažodžių šaknyse⁶ galimi penki trinariai junginiai: *spr-, str-, skr-, skv-, skl-*. Čia nevartojami *stv-* ir *spj-* (Karosienė, 2004, 33, 187)⁷. Latvių vardažodžių vienskiemenės šaknys prasideda trimis junginiais *spr-, str-* ir *skr-* (Šulce, 1993, 51), o veiksmažodžių pradžioje galimas lietuvių *spj-* atitinkamo *spļ-*, plg.: *spļaut* „spjauti“⁸. Taigi tiek veiksmažodžių, tiek vardažodžių trinarų inicialių kombinacinės galimybės gana ribotos.

2.2. Produktyvumu trinarės inicialės irgi nepasižymi⁹. Visų tiriamųjų veiksmažodžių šaknys pagal inicialės produktyvumą pasiskirsto taip: vienanarės inicialės sudaro 55,0%, dvinarės 38,98%, o pačios rečiausios yra trinarės priebalsių grupės – tik 2,30% visų tiriamųjų šaknų (žr. 1 pav.). Neproduktyvios ir inicialės neturinčios šaknys (3,68%).

1 p a v . Inicialių pasiskirstymas pagal produktyvumą

⁶ Čia ir toliau bus operuojama vardažodžių vienskiemenių šaknų tyrimo duomenimis.

⁷ Kita vertus, šnekamojoje kalboje ir tarmėse pasitaiko vardažodžių, kurių trinarės inicialės išoriniu nariu vartojamas ir pučiamasis [š], pvz.: *škvūkė* „tokia žuvis“, *štrūsas* „triūsas“, *škliūtas* „tašomasis kirvis“ (Karosienė, 2004, 32 ir ten min. lit.).

⁸ Žodžio pradžioje latvių minkštasis [j] po lūpinių priebalsių kilęs iš [j] (Endzelīns, 1948, 40). – Latvių kalbos priegaidės sužymėtos pagal kn. (Ceplītis et al., 1996).

⁹ Pagal dažnumą žodyne pradiniai trinariai junginiai patenka į paskutinį (75–100%) dažnumo intervalą ir priklauso retiesiems junginiams (Karosienė, 1983, 46).

Vadinasi, daugėjant priebalsių inicialėje, šaknų skaičius akivaizdžiai mažėja. Tas pats pasakytina ir apie vardažodžių inicialę. Tiek lietuvių, tiek latvių šaknys dažniausiai prasideda vienu priebalsiu, kiek rečiau dviem, o rečiausios trinarės priebalsių grupės. Šaknys be inicialės taip pat sudaro vos kelis procentus vardažodžių (Karosienė, 2004, 27; Šulcė, 1993, 34).

2.3. Kaip jau minėta, veiksmazodžio trinarės inicialės inventorių sudaro septyni junginiai, būdingi 25 šaknims (žr. 2 lent.)¹⁰. Produktyviausias iš jų yra *spr-*, realizuojamas devyniose šaknyse (*sprėndžia*, *sprėgsta*), junginiu *skr-* prasideda septynios (*skreñda*, *skrėdžia*), o *skl-* – penkios šaknys (*skleidžia*, *skliaučia*). Visi kiti junginiai *stv-*, *str-*, *spj-*, *skv-* vartojami tik po vieną kartą (*stvēria*, *striņga*, *spjāuna*, *skvērbia*).

2 l e n t e l ė. Lietuvių ir latvių inicialių produktyvumas¹¹

Inicialė	Šaknų skaičius		
	Lietuvių veiksmazodžiai	Lietuvių vardažodžiai	Latvių vardažodžiai
<i>spr-</i>	9	3	13
<i>skr-</i>	7	9	7
<i>skl-</i>	5	3	–
<i>stv-</i>	1	–	–
<i>str-</i>	1	11	11
<i>spj-</i>	1	–	–
<i>skv-</i>	1	1	–
Iš viso	25	27	31

Produktyviausia lietuvių vardažodžių inicialė *str-*, randama 11 šaknų (*strūtis*), palyginti dažna ir *skr-*, būdinga 9 šaknims (*skrañdis*). Kitais junginiais (*spr-*, *skl-* ir *skv-*) prasideda tik pavienės vardažodžių šaknys.

Latvių kalbos vardažodžių inicialės išsirikiuoja taip: *spr-* būdinga 13 šaknų (*spraĩgs* „įtemptas“), *str-* prasideda 11 šaknų (*strēle* „strėlė“), o *skr-* – septynios šaknys (*skrañba* „jdrėskimas“). Pagrindinis latvių kalbos skirtumas yra tas, kad, nors trinarė junginių inventorių perpus mažesnis – tik trys junginiai, bet jie produktyvesni, nėra pavienių šaknų.

2.4. Trinarės inicialės minkštumą arba kietumą dažniausiai lemia pozicija. Prieš priešakinius balsius (*C'—V'*) vartojamos suminkštintos *spr'-*, *skr'-*, *skl'-*, *stv'-*, *str'-*, *skv'-* (*sprėndžia*, *skreñda*, *skleidžia*, *stvēria*, *striņga*, *skvērbia*)¹², prieš užpakalinius (*C/—V'*) –

¹⁰ Iš viso „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ pateikti 124 veiksmazodžiai, turintys trinarę inicialę, tačiau straipsnyje analizuojamos tik pirmųjų veiksmazodžių šaknys.

¹¹ Lentelė sudaryta remiantis V. Karosienės (2004, 187) ir D. Šulcės (1993, 51) duomenimis.

¹² Nors priebalsių minkštumas junginyje nėra vienodas (labiausiai minkštinamas sklandusis [j], o gomuriniai [k], [g] beveik neminkštėja), čia kalbama apie viso junginio minkštumą. Plačiau dėl nevienodo priebalsių minkštėjimo žr. (Girdenis, 2000, 165–167).

kietosios *spr-*, *skr-* (*skródžia*, *spruňka*) (žr. 3 lent.). Gerokai dažnesnės suminkštintos inicialės (15 šaknų), o prieš užpakalinius balsius priebalsiai atsiduria septyniais atvejais. Taip yra todėl, kad apskritai šaknies centro poziciją kiek dažniau užima priešakinės eilės balsiai (Kruopienė, 2000, 72). Distinktyvinį minkštumą turi tik dviejų šaknų inicialės *skr'-* ir *skl'-* (*skriaūdzia*, *skliaūčia*).

Vardažodžių minkštųjų (suminkštintųjų) ir kietųjų trinarių junginių santykis beveik vienodas – 1 : 1,08 (Karosienė, 2004, 33).

3 l e n t e l ė. Veiksmažodžio šaknų trinarės inicialės produktyvumas

Priebalsių junginiai	Šaknų skaičius	Pozicija			Pavyzdžiai
		<i>C' / – V^u</i>	<i>C' / – Vⁱ</i>	<i>C' / – V^u</i>	
<i>spr</i>	9	5	4		<i>sprógsta</i> , <i>spréndžia</i>
<i>skr</i>	7	2	4	1	<i>skródžia</i> , <i>skreňda</i> , <i>skriaūdzia</i>
<i>skl</i>	5		4	1	<i>skleldžia</i> , <i>skliaūčia</i>
<i>stv</i>	1		1		<i>stvėria</i>
<i>str</i>	1		1		<i>striňga</i>
<i>spj</i>	1			1	<i>spjáuna</i>
<i>skv</i>	1		1		<i>skveřbia</i>
Iš viso	25	7	15	3	

2.5. Bendra trinarių junginių taisyklė yra ta, kad visus juos galima išskaidyti į du jau esamus dvinarius priebalsių junginius, turinčius tą patį bendrą narį (*STR-* → *ST-* + *TR-*), pvz.:

spr- → *sp-* + *pr-* (*spáudzia* : *praũsia*),

skr- → *sk-* + *kr-* (*skalbĩa* : *krũta*),

skl- → *sk-* + *kl-* (*skũta* : *kláusia*),

stv- → *st-* + *tv-* (*stóvi* : *tvėria*),

str- → *st-* + *tr-* (*stėbi* : *tráukĩa*),

spj- → *sp-* + *pj-* (*spáudzĩa* : *pjáuna*),

skv- → *sk-* + *kv-* (*skaĩto* : *kvařkĩa*).

Suprantama, trinarių junginių priebalsiai gali sudaryti ir daugiau derinių. Be jau minėtų *ST-* ir *TR-* galima abiejų išorinių narių – pučiamojo ir balsingojo – kombinacija *SR-*, pvz.: *sr-* (*srėbia*), *sl-* (*sleňka*), *sv-* (*svėria*). Kitaip tariant, *STR-* junginio buvimas implikuoja atitinkamą redukuotų *ST-*, *TR-* ir *SR-* variantų buvimą (Girdenis, 2003, 127). Išimtį sudaro *spj-*, išskaidomas tik į du dvinarius junginius, kadangi **sj-* kombinacija iš principo negalima, nes seniai yra virtusi į *s'*. Kaip rodo daugelio kalbų tipologinė analizė, aiškiai dominuoja skaidomi priebalsių junginiai (Grinberg, 1964, 61). Vadinas, lietuvių veiksmažodžių pradiniai junginiai tik patvirtina šią išvadą.

2.6. Kaip žinoma, priebalsiai junginyje derinami pagal balso stygų veiklą: greta vartojami arba skardūs, arba duslūs priebalsiai. Visuose be išimties trinaruose junginiuose *S* ir *T* poklasio priebalsiai yra duslūs¹³. Tas pats pasakytina apie lietuvių ir latvių vardažodžių iniciales (žr. 2 lent.).

2.7. Trumpai apibendrinant galima pasakyti, kad šaknies inicialės produktyvumą lemia priebalsių skaičius: trinarės priebalsių grupės gerokai retesnės už dvinares, o šios – už vienanares. Dėl griežtų pradinių junginių fonotaktikos taisyklių trinarių inicialių inventorius abiejose kalbose gana menkas. Kyla klausimas, kaip realiai dabartiniėje lietuvių kalboje jis panaudojamas ir koks trinarės iniciales turinčių šaknų dažnumas. Atsakymo ieškoti galima pasitelkus tekstyno duomenis.

3. Trinarės inicialės vartojimas tekstuose

3.1. Priebalsių junginių vartojimas tekstuose labai priklauso nuo pačių žodžių, jais reiškiamų turinio elementų dažnumo. Jeigu konkrečiu žodžiu reiškiamas turinys labai aktualus kalbėtojams, tai žodyne retas junginys tekstuose gali būti gana dažnas¹⁴.

Tiriamųjų veiksmažodžių trinarės šaknies inicialės Tekstynė pavartotos 27 404 kartus¹⁵. Čia apsiribota tik pirminių veiksmažodžių pagrindinėmis formomis – bendraties, esamojo ir būtojo kartinio laiko trečiuoju asmeniu. Ištyrus visų veiksmažodžio formų iniciales, vartojimo dažnumas, be abejo, būtų kur kas didesnis. Be to, čia neskaičiuotos ir sangražinių veiksmažodžių šaknys. Reikia pasakyti, kad kai kurių veiksmažodžių sangražinės formos daug dažnesnės negu paprastosios, pgl.: *skveřbtis*, *skveřbiasi*, *skveřbėsi* – 1083 atvejai, o *skveřbti*, *skveřbia*, *skveřbė* – tik 3.

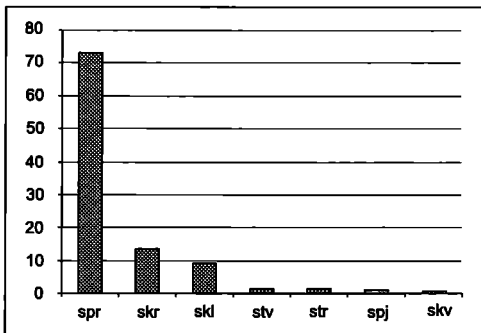
Pirmoji vieta pagal dažnumą tenka *spr-* junginiui (žr. 2 pav.). Tekstuose jis pavartotas 20 042 kartus ir sudaro 73,13% visų trinarių inicialių vartojimo atvejų. Pats dažniausias veiksmažodis, prasidedantis šiuo junginiu, yra *sprėsti*, *sprėndžia*, *sprėndė* (17 501 atvejais). Beje, tai apskritai dažniausias iš visų trinarę inicialę turinčių tiriamųjų veiksmažodžių (63,86%).

Visi kiti junginiai tekstuose randami rečiau: *skr-* 3 673 kartus (13,40%), *skl-* 2 547 kartus (9,29%), o pavienėms šaknims būdingi *stv-*, *str-*, *spj-* ir *skv-*, sudėjęs visus kartu, sudaro vos 4,17% visų trinarės inicialės atvejų.

¹³ Tikriniuose varduose bei skoliniuose pasitaiko ir skardžiųjų junginių, pgl.: *Zdranys*, *zgrebnus* „dailus, patogus“, *zbrainus* „išdykęs, smarkus“ (Girdenis, 2003, 127).

¹⁴ Toks yra žodžio pradžios *žm-*. Žodyne jis retas, bet dėl dažnai vartojamų žodžių *žmogus*, *žmonà* tekstuose labai dažnas (Strimaitienė, 1981, 90).

¹⁵ Iš viso Tekstynė užfiksuota maždaug 102 000 000 žodžių.

2 p a v . Trinarės inicialės dažnumas tekstuose

3.2. Palyginus atskirų veiksmažodžių dažnumą, matyti, kad kai kurie iš jų tekstuose pasitaiko labai retai arba apskritai neįvartojami, pvz.: *sprlegti, sprlegia, sprlegė* (9 atvejai), *skrūsti, skrunda, skrūdo* (3 atvejai), *sklembti, sklembia, sklembė* (2 atvejai), o tokių žodžių kaip *sprengti, sprengia, sprengė; skrėsti, skrešta, skrėto; skrėbti, skreimba, skrėbo; sklezdėti, sklėzda, sklezdėjo; skliaūsti, skliaūčia, skliaūtė* nerasta nė vieno atvejo.

Iš dažnesnių (greta *spręsti, sprėndžia, sprėndė*) minėtini *skleisti, skleidžia, skleidė* (2 398 atvejai), *skrūsti, skrenda, skrūdo* (2 169 atvejai) ir *sprógti, sprógsta, sprógo* (1 346 atvejai). Kiti veiksmažodžiai tekstuose pavartoti nuo kelių dešimčių iki kelių šimtų kartų.

Trumpai tariant, trinares iniciales turinčių veiksmažodžių dažnumas tekstuose labai įvairuoja. Be to, iš „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“ pateiktų 25 veiksmažodžių realiai kalboje vartojama kur kas mažiau. Galima įtarti, kad panaši tendencija būdinga ir vardažodžių šaknims.

4. Išvados

Morfologiškai išanalizavus veiksmažodžio šaknų inicialės sandarą, nustatius pradinių junginių inventorių ir aptarus jų produktyvumą bei vartojimo dažnumą tekstuose, galima daryti tokias išvadas.

1. Lietuvių kalbos veiksmažodžio šaknų inicialių pasiskirstymas pagal produktyvumą paremia D. Greenbergo išvadą, kad sudėtingesni priebalsių junginiai retesni už

paprastesnius. Tiek lietuvių, tiek latvių trinarės inicialės tyrimo duomenys rodo, kad tokių junginių inventorių ir produktyvumą palyginti menkas: lietuvių veiksmažodžiams būdingi septyni, lietuvių vardažodžiams penki, latvių vardažodžiams trys priebalsių junginiai.

2. Kiek dažnesnės yra inicialės *spr-*, *skr-* ir *skl-*, o visos kitos realizuojamos tik pavienėse veiksmažodžių šaknyse. Latvių vardažodžių trinarės inicialės šiek tiek produktyvesnės.

3. Inicialės minkštumas–kietumas dažniausiai lemiamas pozicijos. Suminkštintos priebalsių grupės perpus dažnesnės negu kietosios. Distinktyvinis minkštumas būdingas tik trimis šaknims.

4. Visi trinariai junginiai, išskyrus *spj-*, išskaidomi į tris dvinarius: *ST-*, *TR-* ir *SR-*.

5. Pagal dažnumą tekstuose gerokai išsiskiria junginys *spr-*. Kiti trinariai junginiai vartojami kur kas rečiau.

6. Trinarės inicialės turinčių veiksmažodžių dažnumas tekstuose taip pat gana nevienodas. Pats dažniausias – *spręsti*, *sprėndžia*, *sprėndė*, tačiau yra tokių, kurie tekstuose pasitaiko tik labai retai arba apskritai nevartojami. Realiai dabartinėje kalboje vartojama kur kas mažiau veiksmažodžių negu pateikiama žodyne.

THE PECULIARITIES OF THREE-MEMBER INITIAL CONSONANT CLUSTERS IN THE VERBAL ROOT

Summary

The investigation of 1,085 verbal roots showed that the distribution of initial combinations according to their productivity in Lithuanian supported J. Greenberg's conclusion that more complex consonant combinations occurred less frequently than simple ones. The research results of both Lithuanian and Latvian three-member clusters showed that the inventory and productivity of such clusters were rather poor. It was common for Lithuanian verbs to have seven, for Lithuanian nominals five, and Latvian nominals three consonant combinations. Somewhat more frequent were clusters *spr-*, *skr-*, *skl-* while all others were realized in roots of the verb only sporadically. Nominal three-member initial clusters in Latvian are slightly more productive.

According to its frequency in texts, the cluster *spr-* noticeably stood out. Other three-member clusters were used far more seldom. The frequency of verbs with three-member consonant groups was also unequal. The most frequent appeared to be *spręsti*, *sprėndžia*, *sprėndė* 'to solve' although there were such combinations, which occurred in the texts very seldom or were never used at all. Hence a much smaller number of verbs were used in the present-day language than there are entries of verbs in the dictionary.

LITERATŪRA

- Bloomfield L.*, 1935, *Language*. London: George Allen & Unwin LTD.
- Cepītis L. et al.*, 1996, *Latviešu valodas pareizrakstības un pareizizrunas vārdnīca*. Rīga: Avots.
- DLKŽ*, 1993 – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas / Red. S. Keinys*. Vilnius: Mokslo ir encikl. l-kla.
- DLKŽ⁵* – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas: Kompiuterinis variantas (c) / Red. S. Keinys*. LKI.
- Endzelins J.*, 1948, *Baltu valodu skaņas un formas*. Rīgā: Latvijas valsts izd-ba.
- Girdenis A.*, 2000, *Dėl [k], [g] minkštumo prieš kitus priebalsius*. – *Kalbotyra*, t. 48 (1)/49 (1), 165–167.
- Girdenis A.*, 2003, *Teoriniai lietuvių fonologijos pagrindai*. Vilnius: Mokslo ir encikl. leid. in-tas.
- Grinberg*, 1964 – *Гринберг Дж. Некоторые обобщения, касающиеся возможных начальных и конечных последовательностей согласных*. – *Вопр. языкознания*, № 4, 41–65.
- Karosienė V.*, 1983, *Vokiečių kalbos žodžio pradžios priebalsių junginiai ir afrikatų fonologinės interpretacijos problema (lyginant su lietuvių kalba)*. – *Kalbotyra*, t. 34 (1), 39–48.
- Karosienė V.*, 2004, *Bendrinės lietuvių kalbos vardažodžio šaknies struktūra*. Vilnius: Vilniaus un-to l-kla.
- Kruopienė I.*, 2000, *Stabiliojo centro veiksmazodžių šaknies struktūra*. – *Kalbotyra*, t. 48 (1)/49 (1), 71–82.
- Kruopienė I.*, 2001, *Pradinių ir galinių priebalsių derinimas veiksmazodžio šaknyse*. – *Kalbotyra*, t. 50 (1), 67–82.
- Kruopienė I.*, 2002, *Veiksmazodžio kintamojo centro šaknų struktūra*. – *Kalbotyra*, t. 51 (1), 89–97.
- Paulauskienė A.*, 1971, *Dabartinės lietuvių kalbos veiksmazodis*. Kaunas: Šviesa.
- Petkevičienė R.*, 1977, *Lietuvių kalbos priebalsinių ir balsinių fonemų junginiai*. – *Kalbotyra*, t. 28 (1), 58–66.
- Petkevičienė R.*, 1990, *Lietuvių kalbos dviskiemenių nesandūrinių žodžių fonologiniai #CCCV-tipo skiemenys*. – *Kalbotyra*, t. 41 (1), 49–59.
- Pupkis*, 1966a – *Пупкис А. Сочетания согласных в современном литовском литературном языке: Дис. ... канд. филол. наук. Ленинград: ЛГУ*.
- Pupkis A.*, 1966b, *Lietuvių literatūrinės kalbos afrikatų ir atitinkamų priebalsių junginių sudėties klausimu*. – *Kalbotyra*, t. 14, 107–117.
- Rūke-Draviņa V.*, 1970, *Initial Consonant Combinations in Lithuanian and Latvian*. – *Donum Balticum: To Professor Christian S. Stang*. Stockholm, 429–440.
- Strimaitienė M.*, 1974, *Žodžio pradžios dviejų priebalsių junginiai anglų ir lietuvių kalbose*. – *Kalbotyra*, t. 25 (1), 61–71.
- Strimaitienė M.*, 1981, *Lietuvių ir anglų priebalsių junginiai rišliuose tekstuose ir žodyne*. – *Kalbotyra*, t. 32 (1), 85–105.
- Strimaitienė M.*, 1998, *Kaip anglai ir amerikiečiai suvokia lietuvių kalbos priebalsių junginius*. – *Kalbotyra*, t. 47 (1), 123–130.
- Strimaitiene*, 1976 – *Стримайтене М. Фонотактика согласных в литовском языке (в сопоставлении с английским): Дис. ... канд. филол. наук. Вильнюс: ВГУ*.
- Sudnik*, 1972 – *Судник Т. М. Lazūnai: Литовская, белорусская и польская фонологические системы*. – *Балто-славянский сборник / Отв. ред. В. Н. Топоров*. Москва: Наука, 15–115.

Ševoroškin, 1963 – Шеворошкин В. В. О структуре звуковых цепей. – Проблемы структурной лингвистики. Москва: Наука, 164–181.

Šulce D., 1993, Nomenų saknų fonotaktiskā struktūra mūsdienu latviešu valodā (salīdzinājumā ar mūsdienu lietuviešu valodu): Filol. dr. grāda disertācija. Liepāja: Liepājas pedagogiskā augstskola.

Tekstynas – Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas. – <http://donelaitis.vdu.lt/>.

Toporov, 1966 – Топоров В. Н. Материалы для дистрибуции графем в письменной форме русского языка. – Структурная типология языков. Москва: Наука, 65–143.

Trnka B., 1936, General Laws of Phonemic Combinations. – TCLP, vol. 6, 57–65.

Urbutis V., 1978, Žodžių darybos teorija. Vilnius: Mokslas.

Vilniaus universitetas
Lituanistinių studijų katedra

Įteikta
2005-05-24